

OSLO BYRÅD

Protokoll fra byråd

Torsdag 26.01.2023

Del I

Byrådets innstillinger til bystyrets organer

Til stede fra byrådet:

Einar Wilhelmsen
Robert Steen
Hanna Elise Marcussen
Rina Mariann Hansen
Omar Samy Gamal
Sunniva Holmås Eidsvoll

Fraværende:

Raymond Johansen
Victoria Marie Evensen
Sirin Hellvin Stav

Fra administrasjonen:

Tale Teisberg
Hans Petter Friestad Gravdahl
Kristin Ryan
Edvard Thorolf Aspelund

Sak

17/23 Klage på avslag på fritak for eiendomsskatt - Josefines gate 12
18/23 Klage på avslag på fritak for eiendomsskatt - Blindernveien 6
19/23 Klage på avslag på fritak for eiendomsskatt - Gjerdrumsvei 10 C
20/23 Myra 1 m.fl. (tidl. Sandakerveien 24 D m.fl.), Myraløkka.
Detaljregulering med konsekvensutredning. Undervisning og barnehage, Bydel Sagene

- 21/23 Bergstien, detaljregulering. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur, sikkerhetstiltak. Bydel St. Hanshaugen
- 22/23 Garver Ytteborgs vei 145, Haugenstua. Detaljregulering. Nye Haukåsen skole. Bebyggelse og anlegg, samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur og grønnstruktur. Bydel Stovner
- 23/23 Nils Bays vei 29, byggesak. Klage over avslag på søknad om tilbygg. Dispensasjon fra reguleringsplan. Bydel Nordre Aker
- 24/23 Strategi for Oslo som bærekraftig reisemål
- 25/23 Oslo kommunes høringsuttalelse - høring av verneforslag for nasjonalpark i Østmarka og alternative verneformer
- 26/23 Oslo kommunes hørings svar - NOU 2022:11 Ditt personvern - vårt felles ansvar

17/23: Klage på avslag på fritak for eiendomsskatt - Josefines gate 12 -

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bystyret finner ikke grunn til å endre sitt vedtak om avslag på søknad om fritak for 2019 etter eiendomsskatteloven § 7 bokstav a for gnr 214 bnr 157, Josefines gate 12, tilhørende Josefinegaten 12 AS.

Saken sendes til Sakkyndig klagenemnd for eiendomsskatt i Oslo for endelig avgjørelse.

18/23: Klage på avslag på fritak for eiendomsskatt - Blindernveien 6 -

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bystyret finner ikke grunn til å endre sitt vedtak om avslag på søknad om fritak for 2019 etter eiendomsskatteloven § 7 bokstav a for gnr 46 bnr 130, Blindernveien 6, tilhørende SiO.
2. Klage på ikke innvilget fritak for 2019, i henhold til punkt 1, oversendes Sakkyndig klagenemnd for eiendomsskatt i Oslo for endelig avgjørelse.
3. Gnr 46 bnr 130, Blindernveien 6, tilhørende SiO, innvilges delvis fritak for eiendomsskatt i 2021 fra og med 2. termin 2021, for studentboligareal som er gitt midlertidig brukstillatelse, jf. eiendomsskatteloven § 7 bokstav a, og forskrift for eiendomsskatt i Oslo kommune for 2021.
4. Gnr 46 bnr 130, Blindernveien 6, tilhørende SiO, fritas for eiendomsskatt i 2022 for arealene som benyttes til barnehage og studentboliger, jf. eiendomsskatteloven § 7 bokstav a, og forskrift for eiendomsskatt i Oslo kommune for 2022.
5. Eier av eiendom som innvilges fritak plikter å gi eiendomsskattekontoret beskjed dersom eierforhold eller bruk av eiendommen endres på en måte som kan påvirke vurderingen av fritak for senere år.

19/23: Klage på avslag på fritak for eiendomsskatt - Gjerdrumsvei 10 C -

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bystyret opphever punktet i vedtak i møte 15.11.2017 sak 321 om fritak for eiendomsskatt for 2017 for gnr 58 bnr 304, Gjerdrums vei 10 C, på grunn av feil faktisk grunnlag. Søknad av 24.03.2017 om fritak avslås.

2. Bystyret opphever punktet i vedtak i møte 31.01.2018 sak 12 om fritak for eiendomsskatt for 2018 for gnr 58 bnr 304, Gjerdrums vei 10 C, på grunn av feil faktisk grunnlag.

3. Bystyret finner ikke grunn til å endre punktet i vedtak i møte 29.01.2020 i sak 34 om avslag på søknad av 20.03.2019 om fritak for eiendomsskatt for 2019 for gnr 58 bnr 304, Gjerdrums vei 10 C. Klage av 23.03.2020 oversendes Sakkyndig klagenemnd for eiendomsskatt i Oslo kommune for behandling.

4. Bystyret fritar gnr 58 bnr 304, Gjerdrums vei 10 C, for eiendomsskatt for 2021 med en halvpart og for 2022. For øvrig avslås søknad av 09.04.2021 om fritak for eiendomsskatt for 2021 for gnr 58 bnr 304, Gjerdrums vei 10 C.

5. Eier av eiendom som innvilges fritak plikter å gi eiendomsskattekontoret beskjed hvis eierforhold eller bruk av eiendommen endres.

20/23: Myra 1 m.fl. (tidl. Sandakerveien 24 D m.fl.), Myraløkka. Detaljregulering med konsekvensutredning. Undervisning og barnehage, Bydel Sagene -

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Oslo bystyre vedtar med hjemmel i plan- og bygningslovens § 12-12 detaljregulering med konsekvensutredning og med reguleringsbestemmelser for Myra 1 m.fl. (tidligere Sandakerveien 24 D m.fl.), som omreguleres fra offentlig/privat tjenesteyting: kontor bevertning m.fl. til:

- Bebyggelse for barnehage/undervisning.
- Hensynssone bevaring naturmiljø, flomfare, skredfare.
- Felles avkjørsel, friområde.

som vist på kart merket Plan- og bygningsetaten, USIS201911042, datert 10.12.2021 revidert 12.10.2022, og sist revidert 04.01.2023.

21/23: Bergstien, detaljregulering. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur, sikkerhetstiltak. Bydel St. Hanshaugen -

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Oslo bystyre vedtar med hjemmel i plan- og bygningslovens § 12-12 detaljregulering med reguleringsbestemmelser for Bergstien mellom Geitmyrsveien og Waldemar Thranes gate. Planområdet omreguleres fra offentlig kjørebane/veigrunn til: Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur (pbl. §12-5, nr. 2)

- Kjøreveg
- Fortau
- Torg
- Annen veggrunn

Bestemmelsesområder (pbl. §12-7)

som vist på kart merket Plan- og bygningsetaten, UTI-201716175, datert 03.07.2018 og revidert 08.05.2020.

22/23: Garver Ytteborgs vei 145, Haugenstua. Detaljregulering. Nye Haukåsen skole. Bebyggelse og anlegg, samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur og grønstruktur. Bydel Stovner -

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Oslo bystyre vedtar med hjemmel i plan- og bygningslovens § 12-12 forslag til detaljregulering med reguleringsbestemmelser for Garver Ytteborgs vei 145, Haugenstua, som reguleres fra tomt for offentlig bygning, trafikkområde, gangvei og friområde til

- Bebyggelse og anlegg – boligbebyggelse
- Kombinert bebyggelse og anleggsformål – undervisning, barnehage
- Angitt bebyggelse og anleggsformål kombinert med andre angitte hovedformål - undervisning, barnehage og gangveg
- Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur – kjøreveg, fortau, gangveg, sykkelanlegg, annen veggrunn-grøntareal
- Grønstruktur – friområde
- Hensynssone fareområde- høyspenningsanlegg H 370

som vist på kart merket Plan- og bygningsetaten, kartnr. USIN-201814381, datert 06.08.2020 og revidert 09.08.2022.

23/23: Nils Bays vei 29, byggesak. Klage over avslag på søknad om tilbygg. Dispensasjon fra reguleringsplan. Bydel Nordre Aker -

Byrådet innstiller til byutviklingsutvalget å fatte følgende vedtak:

Byutviklingskomiteen finner ikke at vilkårene i henhold til plan- og bygningsloven § 19-2 for å innvilge dispensasjon fra gjeldende reguleringsbestemmelse § 3.1 hva gjelder byggegrense i forbindelse med søknad om tilbygg på adresse Nils Bays vei 29, er oppfylt. Utvalget finner ikke grunn til å endre Plan- og bygningsetatens avslag i vedtak av 09.03.2022.

Klage fra 2022 fra ansvarlig søker Ferdigattest Byggesak AS på vegne av tiltakshaver Melan Invest AS anbefales ikke tatt til følge.

Saken sendes til Statsforvalteren i Oslo og Viken for endelig avgjørelse.

24/23: Strategi for Oslo som bærekraftig reisemål -

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bystyret tar strategi for Oslo som bærekraftig reisemål til orientering.

25/23: Oslo kommunes høringsuttalelse - høring av verneforslag for nasjonalpark i Østmarka og alternative verneformer -

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Oslo kommunes høringsuttalelse – høring av verneforslag for nasjonalpark i Østmarka og alternative verneformer:

Overordnede merknader

Norsk rødliste for arter 2021 viser at halvparten av de truede artene i Norge lever i skog. Hele 84 prosent av alle planter, dyr, sopp og insekter som står i fare for å dø ut i skogen er tilknyttet gammelskogen. Men det blir dessverre mindre og mindre gammelskog. Skogvern er derfor det viktigste tiltaket vi har for å ta vare på norsk arts mangfold. Østmarka har store, sammenhengende, eldre skogsområder som gjør at den skiller seg spesielt ut i et regionalt perspektiv, og har et rikt mangfold av arter og naturtyper. Et større verneområde vil binde sammen leveområdene til en rekke sårbare, skoglevende arter og på den måten vil en ny stor nasjonalpark være en viktig del av løsningen på den akutte naturkrisen Oslo, Norge og verden står overfor. De store naturverdiene i Østmarka innbyr også til sterke og folkehelsefremmende natur- og friluftslivsopplevelser for Oslos befolkning og store deler av Østlandet.

Norge har mange nasjonalparker, men ingen i lavereliggende skogsterreng på Østlandet. En nasjonalpark i Østmarka vil gi et større mangfold av landskapstyper blant Norges nasjonalparker. Oslo kommune ønsker nasjonalpark i Østmarka, og støtter i all hovedsak opp om Statsforvalterens primære verneforslag, alternativ 1.

Østmarka har store naturverdier, men er også et svært viktig friluftslivsområde for innbyggere i Oslo. Det virker derfor hensiktsmessig at de bynære delene av Østmarka, hvor tilretteleggingen og bruken er særlig stor, holdes utenom verneforslaget, og at Statsforvalteren i sitt anbefalte alternativ legger opp til en differensiering av områder som vernes som nasjonalpark etter naturmangfoldloven og som friluftslivsområde etter Markaloven.

En nasjonalpark i Østmarka vil bli den nasjonalparken i Norge som ligger tettest på store befolkningskonsentrasjoner, og dette innebærer at forskrifter og forvaltning av nasjonalparken ikke kan sidestilles med de fleste andre nasjonalparker i Norge, som stort sett ligger i mer rurale områder.

Østmarka har vært mye brukt, er mye brukt og vil i fremtiden også bli mye brukt. Bruken vil trolig øke med befolkningsvekst og fremtidig byutvikling. Oslo kommune mener derfor det er vesentlig at et eventuelt forvaltningsregime tar høyde for at verneområdene ligger tett på områder med store befolkningskonsentrasjoner, hvor mange hyppig benytter seg av områdene til et stort mangfold av aktiviteter. Oslo kommune vurderer at høringsdokumentet med tilhørende forslag til verneforskrifter beskriver en forvaltning som i stor grad ivaretar dagens

friluftslivsaktiviteter i Østmarka og samtidig legger opp til en viss fleksibilitet når det gjelder nye aktivitetsformer.

Oslo kommune forventer at verneområder – i likhet med nåsituasjonen – daglig vil bli brukt av flere tusen personer, til hverdagsaktiviteter som friluftsliv og trening, og som sosial møteplass. Dette i motsetning til mange andre nasjonalparker som trolig brukes av mer erfarne friluftslivsutøvere over en noe lengre periode, for eksempel i en langhelg eller ferie. Oslo kommune mener det er viktig at man legger til grunn at en eventuell nasjonalpark i Østmarka i hovedsak trolig vil bli brukt til nokså kortvarige hverdagsaktiviteter.

Dersom det opprettes flere ulike typer verneområder (områder med ulike verneformål), er det viktig at brukerne av områdene ikke opplever en stor variasjon i regler for bruk av områdene, herunder rettigheter og plikter. Det bør oppleves som lettvis å bruke naturområdene i Østmarka, uten å måtte sette seg inn i mange detaljerte forskriftsbestemmelser og kart-avgrensninger. Oslo kommune vurderer at det er potensiale for å forenkle de foreslåtte verneforskriftene ytterligere. Alternativt må Statsforvalteren legge ressurser inn i hvordan dette skal kommuniseres på en mest mulig forståelig måte slik at den enkelte bruker blir i stand til å opptre i tråd med forskriftene.

For Oslo kommune er det viktig at oppgaver knyttet til driften av Oslo kommunes skoger kan opprettholdes, og at friluftslivstilbudet til byens befolkning ikke reduseres. Fremtidig vern må ikke være til hinder for å vedlikeholde veier, stier og dammer, hogge juletre til London, etablere utebaser for skoler og barnehager og andre tiltak i undervisningsøyemed, samt for fremtidige tiltak for universell utforming.

Et sentralt prinsipp i den statlige styringen av kommunesektoren er at alle nye oppgaver eller regelendringer som gir kommunesektoren økte kostnader skal kompenseres fullt ut. Oslo kommune forutsetter derfor at kommunen vil få tilstrekkelig økonomisk kompensasjon for eventuelle fremtidige merkostnader vernet av Østmarka medfører.

Oslo kommune legger også til grunn at kommunen, ved berørte etater/virksomheter, vil involveres i videre dialog knyttet til vernet, herunder om forvaltningsplan, forvaltningsmyndighet og lokalisering av eventuelt nasjonalparksenter.

Ønsker dialog om justering av vernegrenser/verneformål

Oslo kommune har noen mindre forslag til justeringer av vernegrenser og verneformål begrunnet ut fra topografi og bruken av områdene.

Oslo kommune vurderer at enkelte områder som er foreslått som friluftslivsområder, ikke bør underlegges vern fordi de har svært høy bruksintensitet og slitasje, og begrenset med stillhet og ro. Dette inkluderer blant annet områder som er viktige for skoler og barnehager som turområder og baser for undervisning. Oslo foreslår i stedet å legge til nye områder som verneområder for friluftsliv. Oslo kommune ønsker dialog med Statsforvalteren om dette i etterkant av høringen. Oslo kommune er veldig positiv til at grunneiere i tilgrensende områder får tilbud om å verne skog og håper de ønsker vern for å øke det totale verneområdet.

Tematiske merknader

Stier og løyper

Det er viktig for Oslo kommune at umerkede stier kan ryddes og vedlikeholdes. I forslagene til forskrifter skiller det ikke mellom blåmerkede og umerkede stier, men også umerkede stier må tas med dersom det skal lages et kart over stier som skal legges til grunn for forvaltningen.

Oslo kommune vurderer det vedlagte skiløypekartet som noe mangelfullt. Selv om kartet gir en oversikt over de viktigste skiløypene i de foreslåtte verneområdene, både maskinpreparerte og scooterpreparerte løyper, er det flere strekninger som burde vært angitt i kartet. Det finnes en del flere skiløyper som Oslo rydder og vedlikeholder hver barkmarksesong, men som ikke alltid ender opp med å bli preparert når vinteren kommer på grunn av utilstrekkelige snømengder. Oslo kommune mener likevel at disse skiløypene, som krever stort snøfall, bør kartfestes, og at dagens situasjon med rydding og vedlikehold av disse løypene i barmarksesongen bør kunne videreføres med direkte dispensasjonshjemmel i en verneforskrift. Eksempler på løyper her er Sarabråten – Hauktjern – Kroktjern – Lut, Ole Reistad-løypa, Gudbrandsdalen – Karismyr – Skullerud, løypa som krysser Spinneren-området fra vest til øst, «Bøler»-løypa og flere andre. Oslo kommune ber Statsforvalteren om å supplere skiløypekartet i dialog med Bymiljøetaten.

Universell utforming

Tiltak for universell utforming er ikke nevnt i høringsdokumentet. Oslo kommune mener det er viktig at hele byens befolkning skal kunne oppleve Østmarka. Kommunen har gjort flere tilretteleggingstiltak for universell utforming, men mener at dette kan ivaretas bedre, og at det bør gjøres ytterligere tiltak i årene som kommer. Oslo mener at mulighetene for å kunne utføre tilretteleggingstiltak med tanke på universell utforming må ivaretas ved eventuell opprettelse av nye verneområder i Østmarka. Dette for å sikre at personer med nedsatt bevegelse kan oppleve miljøkvalitetene i eventuelle nye verneområder, blant annet fiskeplasser, bålplasser, kulturlandskap og kulturminner.

På skogsbilveiene som eventuelt vil være båndlagt av verneområder, er Oslo kommune avhengig av at fastboende og besøkende til fastboende har ubegrensede kjørerettigheter. Slik verneforslagene er geografisk avgrenset gjelder dette spesielt til Vangen og Skjelbreia.

El-sykler

Bruken av el-sykler har økt mye de siste årene. I høringsdokumentet kommer det fram at det vil tillates ferdsel med el-sykkel på veier og på nærmere angitte strekninger som skal binde sammen disse veiene. Oslo kommune mener dette er et godt forslag.

Godkjente bålplasser

Oslo kommune drifter flere bålplasser i Østmarka som er godkjent for helårsbruk. Ifølge verneforslagene vil to godkjente bålplasser berøres; bålplassene ved Rundvann og Setertjern i foreslått verneområde for friluftsliv. Oslo kommune mener at disse bør videreføres på samme måte som i dag, med tilhørende vedlikehold, da dette er viktig for friluftslivet. Oslo kommune anser ordlyden i de foreslåtte verneforskriftene (for alle verneformer; nasjonalpark, naturreservat og friluftslivsområde) for å dekke dette. Verneforskriftene åpner for «*bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved i samsvar med gjeldende lovverk*».

I flere turkart er det angitt en godkjent bålplass ved Askevann i Oslo kommune. Denne er ikke lenger godkjent. Nylig fikk også Oslo kommune beskjed fra Nordre Follo brannvesen om å legge ned de godkjente bålplassene på Oslo kommunes eiendom i Enebakk kommune, det vil si ved Skjelbreia, Vangen og Kjerremåsatjern.

Oslo kommune mener verneforskriftene bør åpne for å opprette nye godkjente bålplasser, eventuelt gjenopprette nedlagte godkjente bålplasser, da bålfyring er en meget populær aktivitet for brukerne av Østmarka. Oslo foreslår at en dispensasjonsadgang for å opprette godkjente bålplasser legges inn i foreslåtte verneforskrifter.

Undervisning og utebaser

Statsforvalteren viser til at eventuelle nye verneområder i Østmarka kan være godt egnet til undervisning og forskning. Oslo kommune har aktivt drevet naturveiledning for skoleklasser i Osloskolen i flere tiår. Noen av disse oppleggene har foregått i områder som berøres av verneforslagene. Selv om oppleggene er enkle og, slik Oslo kommune forstår det, ikke søknadspliktige, viser kommunen likevel til at eventuell opprettelse av nye verneområder ikke må være til hinder for å videreføre dette arbeidet. Oslo kommune mener det er viktig at elever i Osloskolen har et undervisningstilbud i Østmarka som organiseres av fagpersoner innen skog- og naturforvaltning.

Oslo kommune har over lang tid åpnet for å gi mulighet til at skoler og barnehager etter søknad kan få tillatelse til å opprette utebaser for undervisning i Østmarka. Per i dag er det mer enn 30 slike utebaser. Oslo kommune mener det er svært viktig at disse videreføres i eventuelle verneområder etter samme vilkår som Oslo kommune har stilt til skolene og barnehagene hva gjelder befarings, tildeling av områder og tillatelse til å oppføre lavvoer, bålplasser og liknende. Oslo kommune mener det er svært viktig og gir folkehelsegevinst at barn i skoler og barnehager har et fast turmål og tilholdssted med mulighet til å gjennomføre undervisningsopplegg. Likeledes har disse utebasene stor verdi for andre turfolk den tid skolene og barnehagene ikke bruker utebasene.

Oslo kommune mener ikke bare at dagens utebaser bør videreføres, men også at det må være rom for å kunne gi tillatelse til å opprette nye utebaser i fremtiden, spesielt grunnet forventet befolkningsvekst.

De fleste av utebasene er opprettet i bynær og mye brukt skog. Statsforvalterens kart tegner inn flere av dagens utebaser i foreslåtte verneområder. Samtidig foreslår Statsforvalteren å utvide friluftslivsområdene så mye at flere av områdene som er godt egnet for å opprette utebaser for skoler og barnehager, vil være underlagt vern. Oslo kommune mener dette er uheldig, og for å sikre at skoler og barnehager kan opprette og videreutvikle utebaser også i fremtiden, mener Oslo kommune at noen foreslåtte utvidelser må utgå, jf. omtale over (under justering av vernegrenser/verneformål). Dette gjelder områder hvor Oslo kommune uansett mener at det foregår såpass mye aktiviteter av mange slag, og som har så nær beliggenhet til byen, at formålet med vern som friluftslivsområde etter markaloven neppe oppfylles.

Oslo kommune gir nokså ofte tillatelse til at skoler, alt fra barnetrinn til videregående og universitet, samt barnehager, gjennomfører undervisningsprosjekter som innebærer høsting av naturressurser, oppføring av mindre konstruksjoner, kunstprosjekter og liknende. Typisk vil dette være i forbindelse med fag som kunst- og håndverk eller andre fag som innebærer bruk av verktøy og redskaper. Oslo kommune mener det er viktig at Osloskolen har mulighet til å bli kjent med de lokale naturressursene i Oslo, og også hvordan disse kan brukes som fornybare ressurser til bygging, men også til kunst og håndverk. Det må være lettvis for undervisningsinstitusjonene å kunne benytte seg av slike tilbud, og at dette ikke underlegges tyngre saksbehandling enn hva Oslo kommune praktiserer i dag. De fleste av områdene som brukes til slike prosjekter, ligger i de mer bynære og mye trafikkerte delene av nye foreslåtte verneområder. Oslo kommune mener at dette også er et hensyn som gjør at de mest bynære og trafikkerte områdene av de nye foreslåtte verneområdene bør utgå.

Telting

På grunn av mengden mennesker i Oslo foregår det mye overnatting i Østmarka. Det meste foregår i henhold til reglene i friluftslvsloven, men Oslo kommune håndterer mange brudd på overnattingsregler hvert år. Dette håndheves av eget naturoppsynspersonell.

På grunn av høy bruk og kupert landskap, blir det ofte rift om de bedre teltplassene. For å unngå at godt egnede teltplasser ofte vil være opptatt, mener Oslo kommune at man bør inkludere en bestemmelse om tidsavgrensning i overnatting i eventuelt nye verneområder. Det er vanlig å finne slike bestemmelser i verneforskrifter for andre nasjonalparker, for eksempel at retten til telting avgrenses til maksimalt ti dager. Oslo kommune mener at en tidsavgrensning er fornuftig. Selv om noen områder av Østmarka kanskje kan defineres som «*fjernt fra bebyggelse*» etter friluftsloven, hvilket vil gi adgang til lengre tids overnatting, mener Oslo kommune at man bør ha en forskriftsfestet tidsavgrensning på kortere tid, i tråd med friluftslovens bestemmelser, for å unngå konflikter mellom de mange som ønsker å overnatte i Østmarka. På grunn av nærheten til byen oppstår det jevnlig også tilfeller der noen bosetter seg på mer permanent basis i Østmarka. Dette er uønsket, da slike bosettinger ofte medfører stor slitasje på et lite område.

Støy og forurensning

Oslo kommune stiller spørsmål ved hva som menes med lette motordrevne redskaper som kan brukes ved utøvelse av friluftsliv, og om dette inkluderer for eksempel motordrevne isbor som kan brukes til isfiske. Dette bør presiseres med eksempler eller nærmere beskrivelse.

Restaurering av myr

Det finnes mange små og noen store myrer på Oslo kommunes eiendom i Østmarka. Totalt areal med myr er 2839 dekar, fordelt på 167 myrer. 644 dekar ligger i foreslått friluftslivsområde, 1822 i foreslått nasjonalpark (alternativ 1, 120 av disse i dagens naturreservat) og 374 utenom foreslåtte verneområder. 85 prosent av myrene på kommunens eiendom i Østmarka i Oslo kommune er tidligere grøftet, mens bare 15 prosent er intakte myrer. I den delen av Oslo kommunes eiendom som ligger i Enebakk er andeler intakte myrer noe høyere, men domineres fortsatt av grøftede og granplantede myrer.

Myrene på Oslo kommunes eiendom er grøftet for å drenere bort vann, hovedsakelig for å kunne plante skog. På flesteparten av myrene har formålet med grøftingen vært oppnådd; dreneringen har vært god og tilplanting av énsjiktet granskog har lyktes. I flere tilfeller har disse granplantasjene til og med nådd såkalt hogstmoden alder og kvalitet. Det finnes også noen industrielle torvuttak fra tidligere tider.

Oslo kommune har på eget initiativ brukt betydelige ressurser på å restaurere grøftede myrer i Østmarka, i tillegg til myrer på egen eiendom i Sørmarka, Lillomarka, Nordmarka og Maridalen. I årene 2019-2021 har kommunen restaurert 201 dekar myr i Østmarka innenfor kommunens grenser. 114 dekar ligger i området som i høringen er foreslått til friluftslivsområde, 69 i foreslått nasjonalpark (alternativ 1) og 18 utenfor foreslåtte verneområder.

Oslo kommune mener det er nødvendig å videreføre dette arbeidet i eventuelt nye verneområder for å skape et adekvat naturgrunnlag for en nasjonalpark. Oslo kommune mener også at de mange gode miljøeffektene av å restaurere myr er viktige og stadig mer aktuelle. Oslo mener videre at å restaurere myrer kan ha en verdi for friluftslivsopplevelsene i Østmarka.

Dette er et ressurskrevende arbeid, og prosjektene som er utført i Oslo de siste årene, representerer myrer som utfra driftstekniske hensyn er relativt enkle å restaurere. Terrenget i Østmarka gjør en del av de tidligere grøftede myrene driftsteknisk vanskelig tilgjengelige, og ettersom skogplantingen har vært såpass vellykket i mange tilfeller, innebærer fremtidig restaurering mye hogst og uttransportering av tømmer og hogstavfall.

Oslo kommune har utarbeidet en oversikt over alle myrene på kommunens eiendom i Oslo kommune, og for en håndfull av myrene foreligger det planer for restaurering. Arbeidet kan

innebære bruk av nødvendige driftsmetoder med tilhørende utstyr som kan medføre nokså store endringer i landskapsbildet. Oslo kommune mener det er viktig at myrrestaurering videreføres i eventuelt nye verneområder, og at fremtidig vern ikke hindrer dette.

Restaurering av skog

Oslo kommune har, siden de første skogeiendommene ble kjøpt på slutten av 1800-tallet, hatt skogsdrift i egen regi og med eget personell. Selv om Østmarka er kjent for furukledde koller og rygger, preges Oslo kommunes eiendom i Østmarka i stor grad av grankulturskog, altså skog som har fulgt et skjøtselsregime etter moderne skogbruksprinsipper, med gran som det dominerende treslaget. 14 670 dekar av Oslo kommunes eiendom i foreslåtte verneområder har slik skog.

Fra 1940-tallet og utover er det gjennomført mange små og store flatehogster på Oslo kommunes eiendom i Østmarka. Etter flatehogstene har man normalt forynget disse hogstflatene ved å plante granplanter. Siden har man normalt gjennomført ungskogpleie og eventuelt én eller to tynningshogster før eventuell ny foryngelseshogst.

Store arealer av Oslo kommunes eiendom i Østmarka preges derfor av énsjiktet granskog, hovedsakelig i såkalt tynningsalder. Her er det biologiske mangfoldet lavt, og Oslo mener derfor det er nødvendig å gjennomføre restaurering av slike skogsarealer for å kunne bidra til et naturmangfold som er adekvat for en nasjonalpark.

Oslo kommune har erfaring med flere ulike driftsmetoder med eget moderne utstyr som kan bidra til å bryte opp monoton skog for å etablere et mer variert skogbilde med tilhørende økt biologisk mangfold. Oslo kommune mener det er viktig at dette arbeidet videreføres i monotone granskoger i de foreslåtte verneområdene.

Det finnes områder på Oslo kommunes eiendom i Østmarka der det tidligere har blitt plantet treslag som ikke er naturlig hjemmehørende i norsk natur. Oslo kommune har de senere årene utført arbeid for å fjerne disse treslagene og bekjempe eventuell ny foryngelse. Oslo kommune mener det er viktig at dette arbeidet videreføres i eventuelt nye verneområder.

Som restaurering av myr, er også arbeid med restaurering av skog ressurskrevende, og kan innebære bruk av nødvendige driftsmetoder med tilhørende utstyr som kan medføre nokså store endringer i landskapsbildet. Oslo kommune mener derfor at formidlingen av skogrestaureringsarbeidet er viktig, særlig det langsiktige perspektivet i slikt arbeid.

Vegetasjonsrydding rundt hus, hytter og vassdragsanlegg

Oslo kommunes hus- og hytteeiendommer i de foreslåtte verneområdene bør sidestilles med de private hytteeiendommene hva gjelder vegetasjonsrydding. Dette gjelder eiendommene som ligger i foreslåtte nasjonalpark-/naturreservatavgrensninger: Gamle-Vangen, Skjelbreia, Donsmåsan, Deliseter, Bøvelstad, Smørhullet og Kjerringhøgda, inkludert eiendommenes eventuelle tilleggsbygninger som låver, uthus og liknende.

For hus- og hytteeiendommer i foreslått friluftslivsområde anser Oslo kommune at formuleringene i foreslått verneforskrift dekker behovet for vegetasjonsrydding rundt disse.

Det vil videre være behov for jevnlig vegetasjonsrydding i tilknytning til Oslo kommunes vassdragsanlegg. Dette er beskrevet nærmere under avsnittet om vassdragsanlegg.

Ved og spiselige vekster

Ifølge foreslåtte verneforskrifter vil det være forbudt å felle eller ta ved av døde trær innenfor verneområdene. Bålbrenning er en svært populær aktivitet i Østmarka, også i de foreslåtte verneområdene. Bålbrenning skjer både under korte dagsturer og under overnattingsturer. I en stor omkrets rundt de populære leirplassene er det i dag ikke mulig å oppdrive tørr ved eller pinner. Dette er et eksempel på en ny begrensning som det vil være krevende å håndheve og kommunisere.

Ifølge foreslåtte verneforskrifter vil høsting av spiselige vekster fortsatt være tillatt til eget bruk. Oslo kommune erfarer at det er flere næringsvirksomheter som høster spiselige vekster i Østmarka. Et forbud mot høsting i kommersielt øyemed kan medføre et større kommunikasjonsbehov.

Oslo kommune mener at friluftslovens bestemmelser bør gjelde for disse aktivitetene.

Utsiktspunkter

Oslo kommune merker seg at foreslåtte verneforskrifter åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til rydding av utsiktspunkter. Oslo kommune har kartlagt nærmere hundre utsiktspunkter i Østmarka på Oslo kommunes eiendom, og det er utført utsiktshogst med påfølgende vegetasjonsrydding ved flere av disse. Det er positivt at det gis adgang til å vedlikeholde disse i eventuelle nye verneområder.

Plantevernmidler

Ifølge foreslåtte verneforskrifter vil det være forbudt å bruke plantevernmidler. Oslo bruker hvert år store ressurser på bekjempelse av uønskede, introduserte arter i Østmarka. Det aller meste skjer gjennom metoder som ikke innebærer bruk av plantevernmidler. Likevel har det, ved noen svært få anledninger, vært brukt plantevernmidler på noen forekomster av noen spesifikke arter, da dette ses på som den eneste effektive måten å bekjempe disse. Selv om dette ikke har vært aktuelt i de kartfestede forslagene til verneområdene i høringsforslaget, kan det likevel hende at disse artene sprer seg til de eventuelt nye verneområdene. Randsonen av Østmarka har stedvis store forekomster av uønskede arter.

Oslo kommune mener en forskrift bør åpne for at forvaltningsmyndigheten i særskilte tilfeller kan godkjenne bruk av plantevernmidler der dette anses som eneste hensiktsmessige metode for effektiv bekjempelse.

Jakt, fangst og fiske

Det er vanlig praksis at jakt-, fangst- og fiskerettighetene til en grunneier opprettholdes i verneområder, og det er også foreslått i denne høringen. Oslo kommune mener at dette er riktig. Administreringen av jakt og fangst i de foreslåtte verneområdene gjøres i dag av Oslo kommune med bistand fra lokale jakt- og fangstorganisasjoner. Oslo kommunes eget natur- oppsynspersonell utfører oppsyn og kontroll med dette, det samme gjelder oppsyn og kontroll av fiske og krepser. Administreringen av Oslo kommunes rettigheter etter lakse- og innlandsfiske loven utføres av Oslomarka fiskeadministrasjon etter avtale med grunneierne. De utfører også oppgaver knyttet til fiskestell, herunder oppsyn.

Viltforvaltning

Bymiljøetaten er viltforvaltningsmyndighet i Oslo kommune. Det er viktig at etaten fortsatt får tilgang til å utføre nødvendige arbeidsoppgaver knyttet til dette i de verneområdene som ligger i Oslo kommune. Dette bør tydeliggjøres i forskriftene.

Som veieier opplever Oslo kommune at bever kan skape problemer for fremkommeligheten for både friluftslivsutøvere, fastboende og andre som må ha tilgang til veinettet i Østmarka. Dette gjelder særlig Rausjømarka, hvor enkelte veistrekninger tidvis kan være ufremkommelige på grunn av beverens aktiviteter. Oversvømmelser kan oppstå raskt, noen ganger over natta. Oslo kommune har per i dag dispensasjon fra viltforvaltningsmyndigheten i Enebakk kommune til å rive små, nybygde demninger fortløpende. Tiltaket har i flere tilfeller hatt positiv effekt ved at beveren har gitt opp etablering, og heller søkt ut i større vann for å etablere seg der. For å forebygge etablering av beverdemninger på steder hvor dette medfører oversvømmelser av veistrekninger, er det viktig for Oslo kommune at muligheten for å kunne søke om å gjennomføre tiltak opprettholdes ved et vern. I tillegg til å forebygge oversvømmelser, bidrar fjerning av beverdemninger til å forhindre sedimentering som kan skade elvemusling.

Kulturminner

Oslo kommune er positiv til at kulturminner tas vare på og tydeliggjøres for publikum gjennom informasjonsarbeid, veiledning og skjøtsel.

Oslo kommune mener at kartleggingen av kulturminner i de foreslåtte verneområdene er noe mangelfull, og at det finnes flere kulturminner av betydning enn de som er beskrevet. Det mangler en del kulturminner som er registrert i Riksantikvarens database Askeladden. Oslo kommune ber om at kartgrunnlagene fra Askeladden tas aktivt med inn i videre arbeid med verneforslaget.

Oslo kommune vil påpeke at alle kategorier av kulturminner innenfor verneområdet forteller om historisk bruk av marka, dette gjelder ikke bare kulturminnene knyttet til fløtning. Historisk bruk av marka omfatter blant annet jakt og fiske i steinalderen, utnyttning av utmarksressurser i middelalder, jernutvinning, tømmerdrift, setring, husmannsvesenet, gjemmeded for Milorg eller nyere bruk av marka til friluftsliv og rekreasjon. Verneformålet bør derfor først og fremst formidle både mangfoldet og tidsspennet kulturminnene representerer. I tillegg har Østmarka en særlig plass i historien om fremveksten av friluftsliv som idé og folkerekreasjon i Norge, og dermed nasjonalparken som virkemiddel og vernekategori. Dette bør være spesielt viktig å løfte fram i verneformålet.

Videre mener Oslo kommune at det faktisk at store deler av Østmarka er kulturlandskap (i betydningen landskap formet av menneskelig bruk opp igjennom tidene) nettopp er en viktig kvalitet å framheve i verneplanprosessen. Østmarka vil ikke bli en tradisjonell nasjonalpark hvor det først og fremst er urørt natur, men hvor både naturverdier og kulturminner kan fortelle om fortidens drift og bruk av den bynære skogen.

Oslo kommune vurderer at verneforslaget er godt egnet til å ivareta hensynet til kulturminner og kulturmiljø, og vurderer det som spesielt positivt at det er tatt inn et generelt forbud mot skade og ødeleggelse av kulturminner uavhengig av vernestatus.

I høringsdokumentet, under «*Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner*» heter det at «*Ansvar for kulturminner er tillagt Riksantikvaren og regional kulturminnemyndighet ved fylkeskommunen*». Oslo kommune bemerker at ansvaret innenfor Viken ligger til fylkeskommunen, mens innenfor Oslo er det kommunen ved Byantikvaren som er kulturminnemyndighet. Dispensasjonsmyndigheten for de fleste automatisk fredete og vedtaksfredete kulturminner tillegges fra 2020 ikke Riksantikvaren, men er delegert til regional kulturminnemyndighet, som i Oslos tilfelle altså er kommunen selv ved Byantikvaren. Oslo kommune anmoder om at denne presiseringen ivaretas videre i verneprosessen, og i arbeidet med fremtidig forvaltningsplan.

Vassdragsanlegg som forvaltes og driftes av Oslo kommune må ikke inngå i en eventuell definisjon av kulturminner som er bredere enn gjeldende rett for kulturminnevern.

I henhold til foreslåtte verneforskrifter vil det være forbudt å flytte eller fjerne løse kulturminner, noe som også er gjeldende i dagens kulturminnerett. Oslo kommune erfarer at bruken av metallsøkere blant privatpersoner øker. Selv om kommunen per i dag mottar noen søknader om dette, og har retningslinjer for saksbehandling, avdekkes det også tilfeller der personer bruker metallsøker uten tillatelse fra grunneier, og at det i noen tilfeller på ulovlig vis er fjernet løse kulturminner. Oslo kommune ber Statsforvalteren vurdere om det bør tas inn et forbud mot bruk av privat metallsøker innenfor verneområdene. Bruk av metallsøker, og påfølgende graving etter gjenstander, vil kunne være til skade for uregistrerte kulturminner i verneområdene.

Motorisert ferdsel

Oslo kommunes generelle standpunkt er at det er ønskelig med minst mulig motorisert ferdsel, både på vei, på innmark og i utmark i Østmarka. I tillegg til nedenfor omtales også behov for motorisert ferdsel under avsnittet om vassdragsanlegg.

Per i dag er utgangspunktet at det ikke er tillatt med motorisert ferdsel på Oslo kommunes skogsbilveier. Likevel kan det gis dispensasjon til noen formål, og disse formålene er beskrevet i «Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger», som ble vedtatt av bystyret 19.12.2018.

Oslo kommune har en rekke arbeidsoppgaver knyttet til drift og naturoppsyn av Østmarka, og det er behov for å ivareta disse oppgavene også i fremtiden. Noen av oppgavene er lovpålagte gjennom sektorovergripende regelverk, og noen utføres av kommunen som miljøforvaltningsmyndighet. Oslo kommune vil ha hyppig behov for motorisert ferdsel på skogsbilveier knyttet til blant annet veivedlikehold, tilsyn med vassdragsanlegg, naturoppsyn, viltforvaltning, håndtering av avfall og vedlikehold av lysløypenettet. I tillegg kan det være behov for å utføre en rekke andre driftsoppgaver, eksempelvis en bred portefølje av skjøtsels- og tilretteleggingsoppgaver som vedlikehold av stier og løyper.

Innenfor de forslåtte verneområdene eier Oslo kommune huseiendommene Gamle-Vangen, Skjelbreia, Donsmåsan, Deliseter (i eksisterende naturreservat), Bøvelstad, Smørhullet, Bjørnhølet, Dølerud (i eksisterende friluftslivsområde), Sølvstua (i eksisterende friluftslivs-område) og Torsmåsanhytta. De fleste av disse leies ut. Videre eier Oslo kommune tårnene på Kjerringhøgda og Klokkerudstallen. Selv om disse ikke er hus/hytter, er de byggverk som brukes hyppig av friluftslivsutøvere. Oslo kommune bør, som eier av disse eiendommene, ha ubegrenset kjørerett til Gamle-Vangen og Skjelbreia i forbindelse med tilsyn, vedlikehold og liknende. For de andre eiendommene mener Oslo kommune at kommunen bør ha lik tilgang til motorisert ferdsel (både på vei, innmark og utmark) i forbindelse med vedlikehold og annet nødvendig arbeid som eksempelvis private hytteeiere i Rausjømarka.

Oslo kommune må videre kunne drive motorisert ferdsel i forbindelse med utsetting og henting av beitedyr, samt vedlikehold av beitearealer. Kommunen vurderer at dette dekkes av de foreslåtte verneforskriftene med tanke på motorisert ferdsel på vei. Kjøreretten bør også gjelde bruk av for eksempel ATV på eksisterende beitearealer.

Flere etater i Oslo kommune kan i tillegg ha behov for tilgang til skogsbilveiene i Østmarka i forbindelse med kommunale oppgaver, for eksempel Bymiljøetaten og Vann- og avløpsetaten. Viltforvaltningen i Oslo kommune må også ha ubegrensede muligheter for motorisert ferdsel, både på vei, innmark og utmark, i forbindelse med utøvelse av nødvendige oppgaver.

Flere andre offentlige etater, eller aktører som utfører arbeid på vegne av offentlige etater, kan ha behov for motorisert ferdsel, eksempelvis Avinor (Haukåsen), etater som forvalter og drifter infrastruktur som kraftledninger, tele-installasjoner, Forsvaret og andre. Oslo kommune mener at dette behovet er godt ivaretatt gjennom foreslåtte verneforskrifter.

Dagens kjørerettigheter for fastboende, hytteeiere, Skiforeningen (som driver Vangen) og Oslomarka trekkhundklubb (som driver Skjelbreia), kan også bli påvirket av at noen av skogsbilveiene i Østmarka er foreslått inkludert i verneområder.

Vangenveien leder til en bopel som Oslo kommune leier ut til fastboende. Fastboende må fortsatt ha ubegrenset tilgang til veien, både for seg selv og besøkende, herunder også besøk av eksempelvis håndverkere, helsetjeneste og annet. Tilsvarende kjøring til de tre bopelene Mellomsaga, Nersaga og Dammen anser Oslo kommune som ivaretatt ved at Rausjøveien er avgrenset ut av foreslåtte verneområder. På Skjelbreia er det per i dag i praksis fastboende fra Oslomarka trekkhundklubb, og Oslo kommune mener at dagens tildeling av kjøretillatelser til trekkhundklubben er fornuftig.

Noe av dagens forvaltning av kjørerettigheter baserer seg på eldre avtaler mellom hytteeiere, Skiforeningen (Vangen skistue og leirskole) og Oslo kommune. Dette gjelder både motorisert ferdsel og ferdsel med hest med sulky/vogn/slede (som etter motorferdselloven regnes som motorferdsel).

Noen hytteeiere har også skjøtefestede kjørerettigheter på Oslo kommunes skogsbilveier som er mange tiår gamle. Det bør gjøres en nøye vurdering av om disse skal inkluderes i et eventuelt nytt forvaltningsregime. Oslo kommune forstår det slik at Statsforvalteren har kartlagt noe av dette i utredningsarbeidet, men i høringsdokumentet er ikke alle disse rettighetene presentert. Kommunen mener at kjørerettighetene må vurderes nøyere i det videre arbeidet med eventuelle nye verneområder.

Per i dag kan Oslo kommune gi kjøretillatelser til personer som på grunn av nedsatt bevegelighet ikke kan oppleve marka på annen måte enn gjennom motorisert ferdsel. Oslo mener dette også bør være en mulighet i eventuelle nye verneområder.

Østmarka brukes tilnærmet daglig av skoleklasser i Osloskolen. En god del skoleklasser får tildelt kjøretillatelse i forbindelse med gjennomføring av skogsturer fordi én eller flere elever i klassen har diagnoser som gjør at de ikke er i stand til å delta på skogsturer med resten av skoleklassen, med mindre de får muligheten til å benytte seg av motorisert ferdsel. Dette mener Oslo kommune bør videreføres, slik at alle skoleelever i Osloskolen også fremover skal ha mulighet til å oppleve Østmarka.

Oslo kommune viser også til andre verneområder i Norge, særlig nasjonalparker, der det gis tillatelse til motorisert ferdsel for de nevnte målgruppene, slik at de også kan oppleve nasjonalparkenes verdier. En forskjell mellom en nasjonalpark i et område med så mye mennesker og nasjonalparker i rurale områder, kan være at behovet for å tildele tillatelser til motorisert ferdsel vil være større. Både på veier og eventuelt i utmark kan behovet være betydelig større i Østmarka, og dette vil forvaltningen måtte forholde seg til.

I tillegg til personer med nedsatte bevegelsesfunksjoner og skoleklasser kan Oslo kommune pr. i dag gi kjøretillatelser også til andre grupper. Oslo mener at kommunens retningslinjer for tildeling av kjøretillatelser er gode, og at de bør inkluderes i forvaltningsregimet for eventuelt nye verneområder.

Vassdragsanlegg

Oslo kommune har ansvar for forvaltning og drift av ni vassdragsanlegg som vil påvirkes av verneforslagene. Disse anleggene er Mosjødammen, Rausjødammen, Svartordammen, Tonevanndammen, Langvann, Igletjern, Kroktjern, Lutvann og Nøklevann. Tonevanndammen er ikke opplyst om i høringsdokumentene.

Oslo kommune er pålagt av NVE å ha en viss minstevannføring i utløpsbekkene, hovedsakelig for å sikre forekomster av elvemusling. I høringsdokumentet står det at Nøklevann har status som drikkevannskilde uten regulering, men Oslo kommune gjør oppmerksom på at Nøklevann reguleres, både på grunn av vannstanden og grunnet vannføringen videre i Ljanselva. I forslag til forskrift for nasjonalpark legges det opp til at det vil være forbudt å drive regulering av vassdrag. Dette kommer fram av forskriftens § 3 første ledd. I forslag til forskrift for vern av naturreservat står ikke dette tydelig. Likevel kan det fremstå som at et forbud mot vassdragsregulering likevel vil omfattes av forskriften, eksempelvis i formuleringer som «*Vegetasjonen (...) er vernet mot skade eller ødeleggelse*» (§ 3, 2. ledd, bokstav a), «*dreneringer eller annen tørrlegging*» (§ 3, 2. ledd, bokstav c). Også formuleringer som «*Dyrelivet (...) er vernet mot skade, ødeleggelse eller unødig forstyrrelser*» (i forslag til forskrift for nasjonalpark § 5, 1. ledd og i forslag til forskrift for vern av naturreservat § 3, 2. ledd bokstav b), er muligens formuleringer som kan påvirke mulighetene til å gjennomføre vassdragsreguleringer. Små og kortvarige vassdragsreguleringer vil ha en viss påvirkning på vegetasjon- og dyreliv. Større og mer langvarige vassdragsreguleringer kan ha noe mer effekt på vegetasjons- og dyreliv.

I høringsdokumentet (på side 22) står det at det finnes «*noen eldre dammer i utredningsområdet. Disse er opprinnelig etablert som fløtningsdammer, men kan nå betegnes som rekreasjonsdammer. Det foregår ingen regulering av disse vannene i dag.*». Oslo kommune vil nyansere dette noe.

Det er riktig at dammene i sin tid ble etablert for fløtningsvirksomhet, men dammene har gjennomgått flere moderniseringer i løpet av årenes løp. Mosjødammen ble totalrehabilitert i 2004, Rausjødammen i 2007 og Svartordammen i 1998. I tilfellene Mosjødammen og Rausjødammen valgte man å totalrehabilitere anleggene med sikte på å bevare et «*gammeldags*» visuelt uttrykk. Dette ble gjort blant annet gjennom valg av steiner og sement. Svartordammen har ikke slikt uttrykk. Felles for alle tre dammene er likevel at de faktisk er ganske nye anlegg som tilfredsstillende dagens krav til sikkerhet i vassdragsanlegg.

Fra tid til annen vil ulike værforhold påvirke vannstanden i de berørte vannene. I noen tilfeller, eksempelvis etter tørre somre, kan vannstanden i noen av vannene være så lav at det er aktuelt å regulere vannstanden i noen av de andre vannene, slik at eiendom (eksempelvis hytteeiendommene) ikke blir skadelidende. I andre tilfeller kan det være aktuelt å regulere vannene for å bidra til å ivareta biologisk mangfold, eksempelvis elvemuslinger. Disse eksemplene kan betegnes som ordinær regulering av vassdragene, og kan være nødvendige å gjennomføre ofte og på kort varsel. Selv om historikken de senere årene tilsier at behovet ikke er veldig stort, er det per i dag et reelt behov å kunne gjennomføre slike reguleringer, og det vil bli det også i fremtiden. I tillegg vil det ved lengre tidsintervaller være nødvendig å gjennomføre større reguleringer, både i volum og tid. Dette blant annet i forbindelse med vedlikeholds- og reparasjonsarbeider, funksjonstester ved lovpålagt tilsyn samt rehabilitering.

Tilsyn, vedlikehold og annet arbeid tilknyttet vassdragsanlegg reguleres av vannressursloven med tilhørende forskrifter og veiledere. Hvilke oppgaver eieren av et vassdragsanlegg er pålagt å følge opp, kommer an på selve anlegget, hvor den viktigste faktoren er hvilken konsekvensklasse vassdragsanlegget tilhører. Mosjødammen, Rausjødammen og Svartordammen

tilhører konsekvensklasse 1 på en skala fra 0 til 4, noe som innebærer lovpålagte periodiske tilsyn, hovedtilsyn og revurderingstilsyn. De ulike tilsynene skal gjennomføres ved fastsatte tidsintervaller. Ved tilsynene skal man søke å avdekke utvikling i vassdragsanleggene som kan utgjøre en risiko for anlegget og omgivelsene, på kort og lang sikt. Regulering av vannstanden er sannsynlig ved disse tilsynene.

I tillegg til sikkerheten til selve vassdragsanlegget, er eier av et vassdragsanlegg også lovpålagt å se til at sikkerheten til allmennheten ivaretas. Dette innebærer blant annet krav til skilting, sperringer, broer, rekkverk, lenser og annet.

Det er med andre ord behov for fortsatt regulering av vassdragsanleggene som berøres i verneforslagene. I tillegg til selve reguleringene, må det også fortsatt være mulig å gjennomføre de ulike tilsynsformene etter de til enhver tid gjeldende bestemmelser i vannressursloven med tilhørende forskrifter. Likeledes må det være tilgang til å gjennomføre sikringstiltak for tredjeperson etter de til enhver tid gjeldende bestemmelser. Å gjennomføre sikringstiltak kan innebære mindre naturinngrep.

Et vassdragsanlegg varer aldri evig. På ett eller annet tidspunkt vil det være behov for å gjennomføre omfattende vedlikeholds- eller reparasjonsarbeider, eller til og med totalrehabilitering, for å overholde vassdragsloven med tilhørende forskrifter.

I slike tilfeller kan det være nødvendig å regulere vannene så mye at det vil innebære en betydelig endring i vannstanden i de berørte vannene. Vegetasjon- og dyreliv i og ved vannene vil nødvendigvis bli påvirket i en slik fase. Ved rehabiliteringstiltak vil det være nødvendig å regulere vannstanden helt ned til laveste regulerte vannstand (LRV), som er et nivå stadfestet av NVE. Dette nivået er flere meter lavere enn normal vannstand. Det kan til og med være nødvendig å regulere vannstanden til et enda lavere nivå enn dette for blant annet å kunne etablere fangdammer for å gjennomføre rehabiliteringsarbeidet.

Rehabiliteringsarbeid er arbeid som vanligvis ikke er nødvendig å gjennomføre særlig ofte, men det vil helt klart bli nødvendig i evighetsperspektivet til et verneområde. Oslo kommune tolker forskriftsforslagene slik at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til å gjennomføre slikt arbeid, da et vassdragsanlegg bør kunne dekkes av begrepet «anlegg».

Vassdragsloven med tilhørende bestemmelser gir NVE hjemmel til å pålegge eier av vassdragsanlegg vedlikeholds-, reparasjons- og rehabiliteringsarbeider. Dette kan til og med innebære totalrehabilitering med nokså korte frister. Gjennom korrekt utført tilsyn, vedlikeholds-, reparasjons- og rehabiliteringsarbeider skal ikke en slik situasjon oppstå, men Oslo kommune opplyser allikevel om det, for å tydeliggjøre hvor viktig det er å kunne ha tilgang til å gjennomføre korrekt arbeid i forbindelse med vassdragsanleggene i verneforslaget.

For å imøtekomme bestemmelsene i damsikkerhetsforskriften vil det, med nokså hyppige tidsintervaller, være nødvendig å drive vegetasjonsrydding på og rundt vassdragsanleggene.

For Svartordammens del mener Oslo kommune at kartvedleggene til verneforslagene innebærer en tilstrekkelig sone rundt vassdragsanlegget som ikke forslås vernet, slik at vegetasjonsrydding kan gjennomføres uten å komme i konflikt med forskriftsforslagene.

For Rausjødammens del vurderer Oslo kommune at kartvedleggene i stor grad sørger for det samme, men at en sone rett sør og øst for selve anlegget bør utgå fra verneforslagene for at denne muligheten skal være tilstrekkelig god, dersom nødvendig arbeid knyttet til vassdragsanlegg ikke skal være unntatt fra verneforskriftens forbudsbestemmelser.

Hele Mosjødammen ligger inne i det foreslåtte verneområdet. En tilstrekkelig sone rundt Mosjødammen bør derfor utgå fra verneforslaget, dersom nødvendig arbeid knyttet til vassdragsanlegg ikke skal være unntatt fra verneforskriftens forbudsbestemmelser. En slik sone bør være 30 meter i radius fra selve damanlegget.

I forbindelse med nødvendig arbeid ved vassdragsanleggene kan det i enkelte tilfeller være nødvendig med motorisert ferdsel for transport av maskiner, materiell, verktøy og annet. For Svartordammens og Rausjødammens del vil ikke dette være en problemstilling, ettersom anleggene ligger tett inntil bilveier som ikke inngår i verneforslagene. Det kan være aktuelt med både bil, lastebil, gravemaskin, båt, ATV og snøskuter. For Mosjødammens del kan det fra tid til annen være behov for å benytte Mosjøveien til slik transport. Mosjøveien bør derfor unntas fra forbudet om motorisert ferdsel i forbindelse med nødvendige arbeidsoppgaver ved Mosjødammen, eventuelt bør Mosjøveien utgå fra verneforslaget. Likeledes kan det være nødvendig å transportere maskiner, materiell, verktøy og annet fra Mosjøveien og det siste stykket inn til Mosjødammen. Det kan innebære at det vil være nødvendig med motorisert ferdsel fra nordenden av Mosjøveien og på blåmerket sti inn til Mosjødammen, altså motorferdsel i utmark. For å ivareta dette mener Oslo kommune at motorisert ferdsel i utmark i forbindelse med nødvendige arbeidsoppgaver ved Mosjødammen, bør inngå som en unntaksbestemmelse i verneforskriften, eventuelt at dette området eller en definert strekning utgår fra verneforslagene.

Oslo kommune viser for øvrig til markaloven § 10, 1. ledd nr. 7, der arbeidsoppgaver knyttet til vassdragsanlegg er unntatt det generelle forbudet mot motorisert ferdsel i utmark. Oslo kommune mener en liknende formulering bør inkluderes i en verneforskrift dersom de aktuelle arealene inkluderes i ett eller flere verneområder.

Oslo kommune merker seg at Mosjødammen, Rausjødammen og Svartordammen omtales som kulturminner i høringsdokumentet. I den vide definisjon av begrepet kulturminne er dette korrekt, ettersom det er et menneskelig inngrep. Likevel presiserer kommunen at disse anleggene ikke er underlagt noe vern etter kulturminneloven, kommunal listeføring eller hensynssone etter plan- og bygningsloven. Å gjennomføre arbeider på eller rundt disse tre vassdragsanleggene kan derfor ikke anses som brudd på dagens gjeldende kulturminnerett. Arbeider på eller rundt disse vassdragsanleggene må derfor være unntatt kulturminnebestemmelsene i en eventuell verneforskrift.

I høringsdokumentene fremgår det ikke at Tonevanndammen ligger i foreslått verneområde. Dette er en liten dam som i praksis ikke har noen oppdemmende effekt lenger. Inntil for noen år siden var den likevel klassifisert i samme konsekvensklasse som Mosjødammen, Rausjødammen og Svartordammen. I 2020 ble den godkjent nedklassifisert til klasse 0 av NVE. Dette innebærer at det ikke er behov for å gjennomføre lovpålagt tilsyn med eventuelt tilhørende vedlikeholds-, reparasjons- og rehabiliteringsarbeider for å ivareta sikkerheten til selve anlegget. Likevel stilles det like strenge krav til å gjennomføre og vedlikeholde sikringstiltak for allmennheten. Dette kan innebære mindre naturinngrep, for eksempel etablering av skilt eller bro, og vedlikehold av disse.

Når det gjelder behov for motorisert ferdsel i utmark til Tonevanndammen så anser Oslo kommune behovet som lite. Behovet vil i så fall være ved eventuell etablering og vedlikehold av sikringstiltak for allmennheten. Dersom det skulle være behov for motorisert ferdsel i utmark til Tonevanndammen, vil det være behov for biltransport til Vangen. I en eventuell verneforskrift bør det gis dispensasjon til nødvendig bilkjøring til Vangen for å gjennomføre lovpålagt tilsyn med sikringstiltak for allmennheten.

I likhet med de andre vassdragsanleggene har ikke Tonevandammen noe vern etter dagens gjeldende kulturminneregulering, og også dette anlegget bør unntas fra kulturminnebestemmelsene i en eventuell verneforskrift, selv om anlegget ikke er registrert i utredningsarbeidet eller høringsforslaget.

Oslo kommune viser til at det ved vurderinger av flere nasjonalparker (Miljødirektoratet, 2021) har blitt anbefalt å avgrense nasjonalparkene mot vann med vassdragsregulering. Oslo mener derfor at vassdragsanleggene som er nevnt her, bør avgrenses fra nasjonalparken.

Oslo kommune mener også at vannspeilene til vannene som reguleres (altså Mosjøen, Rausjøen og Svartoren, kanskje ikke Tonevann) må utgå fra nasjonalparkavgrensningen, både på grunn av nevnte praksis fra andre nasjonalparker, men også for at fremtidig vassdragsregulering ikke skal komme i konflikt med forskriftsforslagenes formuleringer om at vegetasjon og dyreliv er vernet mot forstyrrelser.

I høringsdokumentet skriver Statsforvalteren at det neppe vil være aktuelt å gjennomføre tiltak for å tilbakeføre allerede eksisterende tekniske inngrep i de foreslåtte verneområdene. Oslo kommune mener at vassdragsanleggene må regnes som slike tekniske inngrep, og at det utfra dette alene vil være uaktuelt å tilbakeføre vassdragsanleggene til natur. Oslo kommune mener uansett at det vil være helt uaktuelt å tilbakeføre vassdragsanleggene som kommunen forvalter, da dette vil få svært store innvirkninger for hyttene og de fastboende i området, for noen kan eiendommene nesten bli ubrukelige. En eventuell nedleggelse av vassdragsanlegg må saksbehandles av NVE. Dermed er det justeringer i geografiske avgrensninger og/eller verneforskrift(er) som må til for at arbeidsoppgavene knyttet til vassdragsanleggene skal ivaretas i fremtiden.

Oppsummert mener Oslo kommune at alle vassdragsanlegg som eies, forvaltes og driftes av kommunen vil påvirkes av verneforskriftsforslagene. Oslo kommune mener det må gjøres en del endringer i forskriftene for at kommunen skal kunne gjennomføre lovpålagt arbeid etter vassdragsloven, og at tre av vassdragsanleggene fortsatt har en viss bruksfunksjon. Hvert av disse vassdragsanleggene har hver sine behov for endring i verneforskriftene. Oslo kommune spiller derfor inn at det sannsynligvis er hensiktsmessig å formulere de delene av verneforskrift(e) som vil angå vassdragsanleggene på en slik måte at de dekker alle nødvendige dispensasjoner fremfor at det formuleres detaljerte bestemmelser for hvert enkelt av vassdragsanleggene.

Veinettet

Oslo kommune forvalter og drifter alle veiene som er inkludert i forslagene til nye verneområder. Innspill knyttet til forvaltning av kjørereettigheter på disse veiene er beskrevet over, i avsnittet om motorisert ferdsel og avsnittet om vassdragsanlegg.

Det aller meste av ferdsel i Østmarka skjer på grusveier, og per i dag bruker Oslo kommune store ressurser på å opprettholde standarden på disse grusveiene på et slikt nivå at de mange brukerne av veiene svært sjeldent opplever ulemper. Dette bør videreføres. I forslagene til verneforskrifter unntas veivedlikehold fra det generelle forbudet mot tekniske inngrep, noe Oslo mener er bra og helt nødvendig.

Å opprettholde en veistandard som Oslo kommune har gjort gjennom mange år, krever ressurser til hyppig og jevnlig vedlikehold. Av og til kan det også innebære større vedlikeholdsarbeider som kan oppleves som en ulempe for allmennheten. I noen tilfeller kan det til og med være nødvendig med noen naturinngrep. Oslo kommune tolker at nødvendig veivedlikehold

dekkes godt av forskriftsforslagene, men mener likevel at man bør vurdere å presisere noen tillatelser. Dette gjelder eksempelvis vegetasjonsrydding. I bestemmelsene om fredning av vegetasjon i forskriftsforslagene fremkommer det ikke en generell adgang til å drive nødvendig vegetasjonsrydding i forbindelse med veivedlikehold, ei heller etter godkjenning fra forvaltningsmyndigheten.

Vegetasjonsrydding vil være et løpende behov. Tidvis vil det være behov for større rydding, for eksempel hvert tredje år, avhengig av naturforholdene langs veistrekningen. Vegetasjonsrydding er nødvendig for å opprettholde en viss sikt langs veien og rundt svinger, hindre gjengroing av lysledninger, strømledninger og liknende, og for å forhindre at det etableres såkalte grønne kanter langs veiene. Slike kanter kan medføre en betydelig dårligere egenskap til å drenerer vekk vann ved regnvær, noe som kan medføre større skader på en vei.

Oslo kommune mener at forskriftene bør gi føringer for at vegetasjonsrydding er tillatt inntil 10 meter fra ytterkant av grøfter langs eksisterende veier. Vindfall eller annen vegetasjon som hindrer ferdsel på veiene, eksempelvis beverfelte trær, må alltid være tillatt å fjerne fortløpende.

Tidvis vil det være behov for større arbeider med selve veikroppen til en vei, selv om det gjerne er mange års mellomrom mellom disse tiltakene. Behov for slikt arbeid kan allikevel oppstå på kort varsel i forbindelse med flom. Med større arbeider menes det her større volum av tilførsel med steinmasser, utskifting eller anleggelse av ny veiduk, geonett eller liknende. Fra tid til annen kan det også være behov for mer omfattende grøftearbeid, utskifting av stikkrenner eller anleggelse av nye stikkrenner for å forhindre at vannet ødelegger veien.

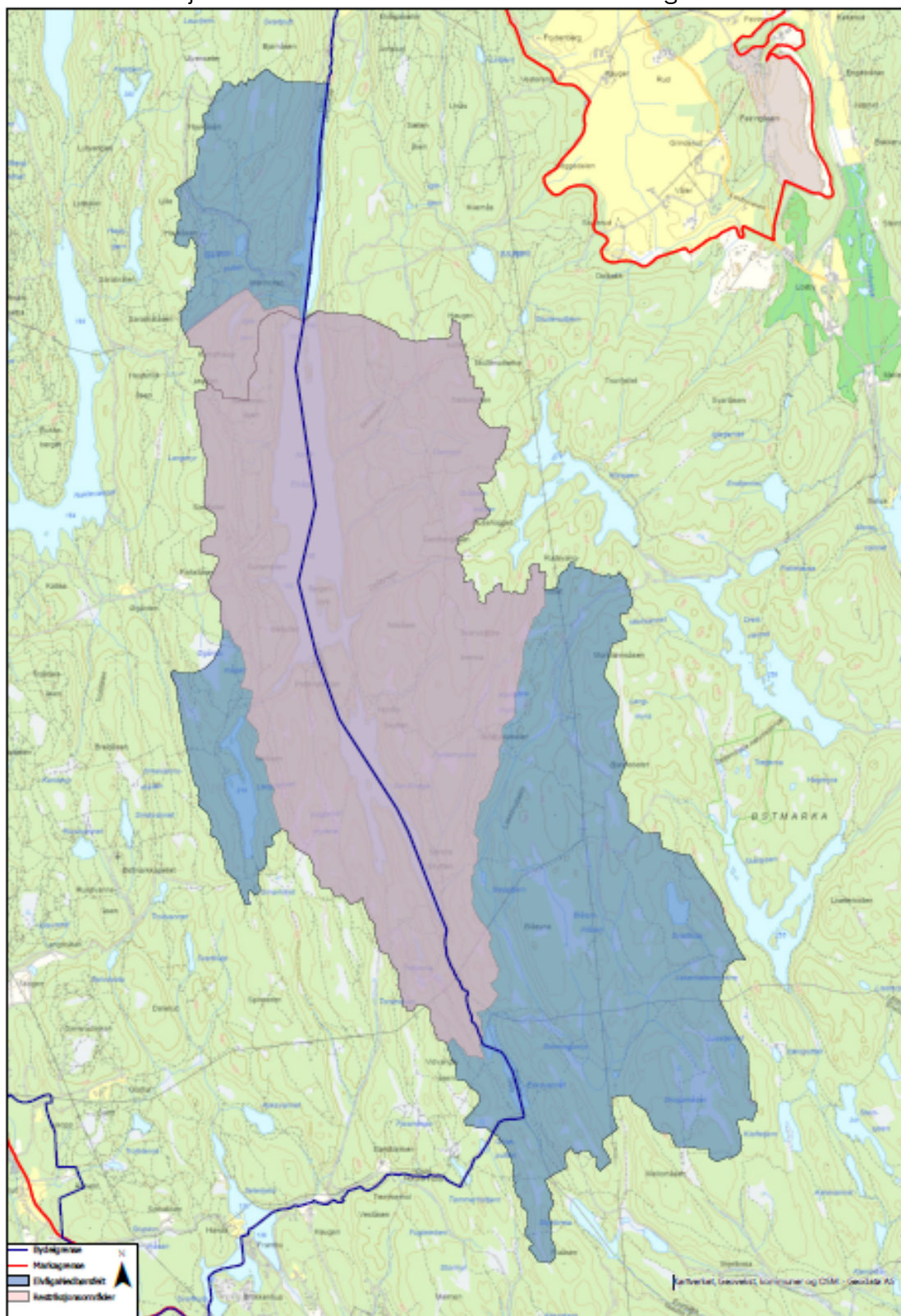
Felles for disse arbeidsoppgavene at de på kort sikt kan være til ulempe for allmennheten, både i form av fremkommelighet og i form av redusert friluftslivsopplevelse, da slike arbeider kan medføre at veien ikke ser pen ut på kort sikt. Allmennheten kan oppleve at slikt vedlikeholdsarbeid fremstår som anleggsarbeider. Oslo kommune mener likevel at slike arbeider vil være helt nødvendige også i fremtiden, for å opprettholde det gode ferdselstilbudet på veiene i Østmarka. Oslo kommune foreslår noen nye presiseringer knyttet til veivedlikehold under merknader til verneforskrifter lenger ned.

Drikkevann

Oslo kommune arbeider for tiden med ny arealdel i kommuneplanen. I denne skal det hjemles hensynssoner til drikkevannskildene. Innenfor hensynssonen skal det ikke utøves aktiviteter eller gjøres tiltak som kan medføre fare for forurensning av drikkevann. Dette innebærer blant annet at det ikke vil være tillatt å sette opp telt eller hengekøye eller på annen måte slå leir innenfor hensynsområdet. Det vil ikke være tillatt å raste nærmere enn 50 meter fra helt eller delvis isfrie vann, elver og bekker. Hensynsområdet er i overkant av 500 meter fra drikkevannskilde, avhengig av terrengformasjon.

Oslo kommune er usikre på om opprettelsen av en hensynssone for drikkevann med tilhørende strenge ferdselsrestriksjoner vil være forenlig med den friluftslivsutøvelsen som man ønsker seg i nasjonalpark og friluftslivsområder, eller eventuelt i naturreservat, og om det vil være juridisk grunnlag for vern etter naturmangfoldloven og markaloven i denne hensynssonen. Oslo kommune ber derfor Statsforvalteren vurdere de geografiske avgrensningene i verneforslagene opp mot Oslo kommunes ønske om opprettelse av hensynssone for drikkevann. Oslo kommune merker seg blant annet at de meget populære turmålene Langvann, Gullsmøden og Slettfjell vil bli betydelig berørt av dette.

Foreslått restriksjonsområde for drikkevann vises med rosa farge i kartutsnittet under.



Merknader til foreslåtte verneforskrifter

Oslo kommune foreslår følgende justeringer i forslag til forskrift for nasjonalpark i Østmarka:

- § 1: Oslo foreslår at «Området er også egnet til forskning og undervisning» erstattes med «Området kan også brukes til forskning og undervisning». Videre bør kulturmiljøverdiene også inngå i verneformålet.

- § 3, 1. ledd:
 - Når det gjelder forbudet mot «*midlertidige bygninger*», er det viktig at Oslo kommune kan sette opp hvilebrakker i forbindelse med ulike tilretteleggings- og skjøtselsoppgaver. Slike brakker brukes normalt bare i et par uker sammenhengende.
 - Oslo foreslår at forbudet mot vassdragsregulering utgår fra bestemmelsen.

- § 3, 2. ledd:
 - Det er to ulike bestemmelser knyttet til robåter og båter. Kanoer er ikke nevnt. Det er ifølge bokstav g tillatt med oppbevaring av robåt, men ifølge bokstav h bare lov med opplag av båter på steder markert på vernekart. Oslo kommune mener bokstav g er noe upresis. Det går ikke tydelig fram om det her er tenkt på land eller i vann. Det går heller ikke fram om det skal være noen tidsavgrensning. Oslo kommune erfarer at en del personer legger igjen kanoer/kajakker for å spare tid og energi på å transportere dem tilbake til utgangspunktet, og stiller spørsmål ved om denne type farkoster også bør inkluderes i forskriften.
 - Til bokstav a, «*vedlikehold av eksisterende veier, bygninger, anlegg og innretninger*», foreslår Oslo følgende tillegg eller bisetning; «*herunder grøfting og nødvendig, midlertidig oppbevaring av masse*».
 - Oslo foreslår en ny bokstav i; «*Oppsetting av viltkameraer er tillat til forsknings- og oppsynsformål*».
 - Oslo foreslår en ny bokstav j; «*Grunneier har anledning til å sette opp skilt ved veier og parkeringsplasser for å informere publikum om kjøre- og parkeringsregler*».

- § 3, 3. ledd:
 - Oslo foreslår en ny bokstav i; «*Nødvendige oppgaver knyttet til tilsyn, vedlikehold og rehabilitering av vassdragsanlegg*».
 - Oslo foreslår en ny bokstav j; «*Opprettelse av godkjente bålplasser*».

- § 4, 1. ledd:
 - Oslo foreslår en ny bokstav g; «*vegetasjonsrydding i forbindelse med veiarbeid inntil 10 meter fra veiskulder*».
 - Oslo foreslår en ny bokstav h; «*vegetasjonsrydding i forbindelse med vassdragsanlegg*».
 - Oslo foreslår en ny bokstav i; «*Oslo kommune kan hogge et begrenset antall store juletrær i forbindelse med sin ordinære drift og gjennomføre nødvendig tilrettelegging for dette*».

- § 6. Oslo foreslår en justering av teksten til; «Det er forbudt å skade og ødelegge kulturminner. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes. Forvaltningsmyndigheten kan, i samråd med kulturminnemyndigheten, gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner og nødvendige tiltak for å bevare og styrke biologisk mangfold».

- § 7, 2. ledd: Det er uklart hva som menes med organisert bruk av hest. Vil for eksempel seks personer som rir fra samme stall regnes som organisert bruk av hest? Eller tenker man på kanefart, en transportform som er regulert etter motorferdselloven. Oslo foreslår at forskriften tydeliggjøres på dette punktet.

- § 8, 2. ledd:
 - Oslo foreslår en ny bokstav g; «*nødvendig motorferdsel i forbindelse med arbeidsoppgaver knyttet til vassdragsanlegg*».

- §10: Oslo foreslår følgende supplerende tekst:
«Det er tillatt med:
a) Drone i offentlig tjeneste og/eller til skogkartlegging og forskning
Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:
a) bruk av kjemiske plantevernmidler på uønskede arter som ikke lar seg bekjempe på annet vis»
- § 13: Oslo foreslår at følgende tekst legges til: «Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. Naturmangfoldloven § 47. Kulturminnemyndigheten kan iverksette tiltak for å skjøtte og istandsette automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminneloven § 11a».

Videre foreslår Oslo kommune følgende justeringer i foreslått forskrift for friluftslivsområde etter markaloven:

- § 3, 2. ledd, bokstav d
Oslo foreslår en justering av teksten til; «Det er forbudt å skade og ødelegge kulturminner. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes. Forvaltningsmyndigheten kan, i samråd med kulturminnemyndigheten, gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner og nødvendige tiltak for å bevare og styrke biologisk mangfold».
- § 7: Oslo foreslår følgende nye bestemmelser; «Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til opprettelse av godkjente bålplasser».
- § 9: Oslo foreslår følgende supplerende tekst; «Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet. Kulturminnemyndigheten kan iverksette tiltak for å skjøtte og istandsette automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminneloven § 11a».
- Oslo foreslår i tillegg å innta følgende bestemmelser:
«Det er tillatt med:
a) Drone i offentlig tjeneste og/eller til skogkartlegging og forskning
Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:
bruk av kjemiske plantevernmidler på uønskede arter som ikke lar seg bekjempe på annet vis»

26/23: Oslo kommunes hørings svar - NOU 2022:11 Ditt personvern - vårt felles ansvar -

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Oslo kommune avgir følgende høringsuttalelse til NOU 2022:11 Ditt personvern – vårt felles ansvar – Personvernkomisjonens utredning:

Oslo kommune støtter personvernkomisjonen i at personverndebatten bør løftes til et samfunnsnivå med deltakelse utover fagekspertisen, og at debatten i større grad bør omhandle personvern som en grunnleggende menneskerettighet med selvstendig

verdi. I tiden etter innføringen av GDPR har fokuset i stor grad handlet om å etterleve konkrete lovpålagte krav som f. eks de registrertes rettigheter, mens de registrertes friheter har etter kommunens erfaring fått langt mindre oppmerksomhet. Det er nå et stort behov for å se på personvern i et større samfunnsperspektiv der prinsipielle spørsmål knyttet til hvilket samfunn vi vil ha og hvilken retning vi bør gå blir avgjørende spørsmål.

En nasjonal personvernpolitikk

Et av de mest fremtredende tiltakene i utredningen er forslaget om at det etableres en nasjonal personvernpolitikk, "som legger føringer for digitaliseringen av samfunnet i tillegg til hva som følger av lovgivningen" (pkt. 1.2). Oslo kommune støtter etableringen av en nasjonal personvernpolitikk, og mener dette kan bidra til en mer helhetlig tilnærming til personvern og økt tillit til det offentliges behandling av personopplysninger. Vi savner likevel det kommunale perspektivet i beskrivelsen av forslaget. Vi ønsker her å vise til gjeldende digitaliseringsstrategi «Sammen om én digital offentlig sektor», som ble til gjennom et tett og likeverdig samarbeid mellom kommune (KS) og stat. På den måten sikret man forankring, eierskap og ivaretagelse av kommuneperspektivet i strategien. Oslo kommune foreslår at det etableres et tilsvarende samarbeid ved utviklingen av en personvernpolitikk, som i tilstrekkelig grad vil ivareta involvering av kommunene.

Personvernkommissjonen beskriver overordnet i sin utredning hva en personvernpolitikk kan inneholde. Kommunen mener likevel det fremstår som uklart hva en slik personvernpolitikk skal være og hvordan den konkret skal gjennomføres i praksis slik at den er av faktisk betydning for et bedre personvern. Slik personvernpolitikken fremstår i utredningen, så vil det være opp til den enkelte kommune og virksomhet å legge til meningsinnhold.

Bruk av lov- og forskriftsregulering

Oslo kommune støtter at Stortinget bør sikres større innflytelse på digitaliseringen av offentlig forvaltning og hvilke konsekvenser dette får for innbyggernes personvern. Kommisjonen mener at tiltak med stor innvirkning på personvernet i større grad bør være del av en stortingsbehandling ved at de lovhjemles, og dermed sikres en mer demokratisk prosess med Stortingets involvering. Oslo kommune har forståelse for et slikt ønske om mer demokratisk behandling, men er imidlertid mer usikre på forslaget om at tiltak med stor innvirkning på innbyggernes personvern skal hjemles i lov og forskrift uten at det er avklarte kriterier for hvilke tiltak som må hjemles i lov og hvilke tiltak som må hjemles i forskrift. I noen sektorer i kommunen vil forskriftsfesting være mer hensiktsmessig enn lov. Digitalisering av kommunal forvaltning krever et høyt tempo pga. teknologi- og samfunnsutviklingen. Lov- og regelverksutvikling er tidkrevende prosesser, og hvis enda flere digitaliseringstiltak skal være avhengig av lovendring for å kunne bli gjennomført, vil farten på arbeidet med digitalisering av offentlig sektor bli kraftig redusert. Forskriftsfesting er også en tidkrevende prosess, men vil likevel gå raskere enn full lovbehandling og kan derfor for noen tiltak være mer hensiktsmessig.

Kommunens oppgaveløsning går på tvers av mange sektorer. Hvis hver enkelt sektors spesifikke regelverk skal brukes til å lov- eller forskriftsfeste alle tiltak i egen sektor, vil dette stille store krav til overblikk over helheten og sammenhengen i alle tiltakene på tvers av lov og forskrifter og alle sektorer. Det vil antagelig kreve et dedikert organ som kan ha en slik oversikt. Kommunen mener derfor at denne tilnærmingen i praksis vil bli utfordrende og kan føre til et større, mer fragmentert og uoversiktlig regelverkslandskap som kommunen må forholde seg til i all sin oppgaveløsning.

Regelverkskompleksitet og nasjonalt handlingsrom

Personvernkommisjonen peker i sin utredning på muligheten til å bruke nasjonal lovgivning til å tydeliggjøre og supplere de felles europeiske bestemmelsene for å redusere regelverkskompleksitet. GDPR er et bindende felles europeisk regelverk som gir rammer for hva som kan være nasjonalt handlingsrom. Det er ikke alltid lett å forstå grensene for det faktiske handlingsrommet, fordi GDPR er et vanskelig tilgjengelig regelverk. Bestemmelsene som åpner for å gi nasjonal lovgivning er komplekse og det krever høy kompetanse å forstå disse. En mulig tilnærming som har praktisk betydning for mange virksomheter er å få på plass en slags liste over ferdig tolkede bestemmelser som åpner for nasjonalt handlingsrom og omfanget av handlingsrommene.

Utfordringer knyttet til uklare ansvarsforhold

Personvernkommisjonen peker i sin utredning på at uklare ansvarsforhold knyttet til behandlingsansvaret kan skape utfordringer for personvernet, og viser i denne sammenheng særlig til komplekse organisasjoner, f. eks i større hierarkier i stat og kommune. Kommisjonen anbefaler at muligheten til å fastsette dette i lov- eller forskrift brukes når det kan være tvil om hvem som er behandlingsansvarlig. Kommunen forstår hensynet bak et slikt forslag, men dersom enhver klar plassering av behandlingsansvar skal løses i lov- eller forskrift, vil dette føre til at virksomhetene må vente på at slik regulering er på plass, noe som vil ta lang tid. I tillegg vil en regulering av plassering av behandlingsansvar ofte være basert på tiltak rettet mot en spesifikk sektor, og vil dermed være veldig sektorspesifikk. Flere sektorer kan hver for seg ha flere plasseringer av behandlingsansvar for behandlinger innenfor egen sektor, og de ulike plasseringene av behandlingsansvar vil ikke nødvendigvis sees i sammenheng ved utformingen av den enkelte reguleringen. Dette vil i seg selv skape nye utfordringer, f. eks hvilken sektorregulering som skal ha forrang når det er snakk om behandlinger som går på tvers av sektorer med ulike aktører som har fått utpekt rollen som behandlingsansvarlig i sektorlovgivningen.

Forholdet til ytringsfriheten

Som Oslo kommune også kommenterte i sitt høringssvar på ytringsfrihetskommisjonens utredning (NOU 2022: 9), savnes det en tydeliggjøring av hvor grensen mellom ytringsfrihet og ivaretagelse av personvern går. Som beskrevet i nevnte høringssvar, er dette en av de mest utfordrende problemstillingene på området og har vært til stede siden personvern kom på agendaen. Det var derfor forhåpninger til at ytringsfrihetskommisjonens og personvernkommisjonens utredninger ville gi en retning for hvordan denne problemstillingen skal forstås i det praktiske liv.

Ansattes personvern

Kommunen savner en bredere behandling av ansattes personvern i utredningen. Det vises i denne forbindelse til at personvern for ansatte var et eget område i utredningen fra 2009-kommisjonen, og vi tror behovet for fokus på ansattes personvern fortsatt er stort.

Kompetansebehov

I sin utredning peker kommisjonen på behovet for å styrke personvernkompetansen til ledere, saksbehandlere og andre ansatte, og at personvern bør inngå i den obligatoriske grunnopplæringen til nyansatte saksbehandlere. Oslo kommune støtter dette, men ser fra kommunens side utfordringer med tid, ressurser, midler og prioritering. Det er også utfordringer med å rekruttere personvernkompetanse, så en styrking av utdanning på personvernområdet innenfor flere fagdisipliner som teknologi, juss, helse, skole og utdanning mv. vil være nødvendig for å dekke fremtidige kompetansebehov.

Informasjonssikkerhet

Personvernkommisjonen beskriver i utredningen at offentlige virksomheter må få tydeligere anbefalinger (eller «norm») for styringsaktiviteter og basisnivåer med sikkerhetstiltak og personverntiltak. Oslo kommune stiller spørsmål ved om det er behov for slike anbefalinger utover det som allerede finnes fra bl.a. NSM (grunnprinsipper for sikkerhetsstyring og IKT-sikkerhet).

Dersom personvernkommisjonen mener at svaret på dette er ja, så vil Oslo kommune poengtere at denne normen/basisnivåer for tiltak bør tilføre merverdi gjennom å være mer konkret enn eksisterende materiale. Utfordringen vil være å lage noe konkret for hele offentlig forvaltning, hvor virksomhetenes art, størrelse og tjenestetilbud er svært variert. Hvis det likevel skal lages noe nytt, så mener Oslo kommune at norm og basisnivåer for tiltak bør suppleres med tilbud om veiledning/opplæring/rådgivning. Dette fordi det er en bekymring for at (særlig små) virksomheter som mottar dette materialet, vil anse det som fasit og dermed unnlater å gjøre sine egne selvstendige vurderinger i en stresset hverdag.

Personvernkommisjonen anbefaler at dette arbeidet ivaretas gjennom tiltaket «Felles sikkerhet i forvaltningen». Oslo kommune forstår dette dithen at arbeidet utføres av Digdir med sentral finansiering og med bidrag fra statlige virksomheter. Oslo kommune stiller spørsmål ved om dette vil gi tilstrekkelig involvering fra kommunal sektor. Dersom dette tiltaket gjennomføres, bør også kommunal sektor involveres gjennom f.eks. KS.

Tiltak som kan være anvendbare i andre sektorer

Oslo kommune vil understreke at mange av de problemstillingene og virkelighetsbeskrivelsene kommisjonen uttaler seg om i utredningens kap. 8 generelt, og i punkt 8.4.2 om kompetanse og ressurser spesielt, gjør seg gjeldende for store deler av kommunes oppgaveløsning, og er ikke begrenset til utdanningssektoren. Oslo kommune mener at særlig kommisjonens forslag til tiltak som omhandler nasjonale

føringer, etablering av tverrfaglig test- og kompetansesenter samt føringer knyttet til innkjøp og anskaffelser bør omfatte hele kommunens oppgaveportefølje.

Personvern i den digitale forvaltningen

Både godt personvern og en god og effektiv offentlig forvaltning er viktige samfunnsverdier som må balanseres, der begge bidrar til å opprettholde tilliten til forvaltningen. Uten digitalisering vil kvaliteten på offentlige tjenester forringes og tilliten til tjenestene vil over tid svekkes. Oslo kommune er enig med personvernkommisjonen om viktigheten av at personvernet er tilstrekkelig ivaretatt ved utvikling og bruk av digitale løsninger i offentlig sektor. Kommunen vil likevel påpeke kommunenes brede og omfattende oppgaveløsning, sammenstilt med knappe ressurser og tilgang til relevant og adekvat kompetanse er en stor utfordring på personvernområdet.

Viderebehandling av personopplysninger

For Oslo kommune er det et stort behov for å avklare hva som er akseptabel viderebehandling av personopplysninger. I kommunen er virksomhetene i stor grad selv ansvarlige for behandling av personopplysninger, og det kan stilles spørsmål ved om vurdering av viderebehandling bør gjøres mer prinsipielt på nasjonalt plan.

Informasjonsforvaltning

Oslo kommune støtter kommisjonens syn på at informasjonsforvaltning bør styrkes og prioriteres, samtidig som kravene til personvern må ivaretas i informasjonsforvaltningen. God og systematisk informasjonsforvaltning som er i tråd med personvernregelverket, er en grunnleggende forutsetning for å kunne utnytte potensialet i delbare data.

Behov for helhetlig tilnærming til personvern i offentlig forvaltning

Oslo kommune støtter kommisjonens syn på at det mangler en helhetlig tilnærming til personvern i offentlig forvaltning, og at det er behov for et rådgivende og frittstående organ for forvaltningen som kan drøfte prinsipielle og generelle spørsmål knyttet til bruk av personopplysninger i offentlig forvaltning, herunder samfunnsmessige og etiske spørsmål. Et slikt organ bør være tidlig ute med vurderinger som har betydning for mange, og vurderingene bør offentliggjøres. Et eksempel på vurderinger som har betydning for mange er når KI kan benyttes og vurderinger av om inngripende teknologier skal anvendes eller ikke.

I kommunen er manglende helhetlig tilnærming blant annet synlig gjennom sektorregelverk som ikke i stor nok grad er sett i sammenheng ved utformingen og der uklarheter først kommer til syne ved etterlevelse i forvaltningen. En helhetlig tilnærming til personvern bør også innebære at personvern sees i sammenheng med andre relaterte fagområder som f. eks arkivområdet.

Utforming av lovhome

Oslo kommune deler kommisjonens syn på behovet for bredere vurderinger av personvernkonsekvenser ved lovarbeid, og at en vurdering av eksisterende lovverk bør være en del av dette. Slike vurderinger bør offentliggjøres. Videre støttes at det

er behov for en revisjon av utredningsinstruksens veileder om vurdering av personvernkonsekvenser, og at det sikres at veilederens eksistens blir gjort kjent for alle som kan ha bruk for den.

Deling av personopplysninger mellom forvaltningsorganer

I kommunen går flere tjenester på tvers av sektorer fordelt på flere behandlingsansvarlige som ofte mangler behandlingsgrunnlag for deling av personopplysninger. Det kan derfor være utfordrende å fremstå som én kommune utad for innbyggerne. Det vil være utfordringer knyttet til bruk av samtykke som behandlingsgrunnlag for deling av personopplysninger, fordi det nesten alltid vil være et skjevt balanseforhold som vil gjøre at samtykket ikke oppfyller kravet til frivillighet.

Kommunen støtter at en utarbeidelse og videreutvikling av en standard for deling av personopplysninger vil lette samarbeidet, bidra til en mer enhetlig tolkning og etterlevelse av personvernregelverket. Dette vil fortsatt være krevende vurderinger som vil kreve tilgang til juridisk kompetanse, men det vil kunne bidra til færre tilfeller der usikkerhet stopper deling. Videre bør ikke en digitalisering til beste for innbygger sinkes som følge av slike standarder og andre tiltak bør derfor utredes parallelt.

Kommisjonen beskriver i sin utredning hvordan digitaliseringspolitikken med blant annet «kun én gang-prinsippet» (innbyggerne skal kun måtte gi fra seg sine opplysninger én gang til forvaltningen), skaper en forventning om deling av personopplysninger. Gapet mellom forventningene til hvilke opplysninger som kan deles og hvordan de kan brukes og hva gjeldende personvernregelverk faktisk åpner for er erfaringsmessig stort, og veiledning mv. bør gjenspeile et mer realistisk bilde av mulighetene for deling av personopplysninger.

Offentlige aktører og store teknologiselskaper

Oslo kommune støtter at den enkelte virksomhet må gjøre grundige vurderinger hvis de planlegger å ta i bruk sosiale medier, og mener i denne sammenheng det er behov for mer veiledning. Sosiale medier tilbys som oftest av store teknologiselskaper som praktiserer liten grad av åpenhet rundt sin behandling av personopplysninger. Mange av problemstillingene som må drøftes ved bruk av sosiale medier vil gå igjen på tvers av nivåer og virksomheter i offentlig sektor, og det vil være til stor hjelp for de enkelte virksomhetene dersom det gjøres felles vurderinger nasjonalt som kan brukes som et utgangspunkt for virksomhetens egen vurdering. Det henvises i denne sammenheng til KS sin nylig utgitte veileder «Veileder for bruk av sosiale medier i kommunen».

Personvern i barnehagen og skolen

Oslo kommune er positive til tiltakene kommisjonen foreslår for barnehage- og skolesektoren, og mener sektoren har et stort behov for større og mer helhetlig fokus på personvern. Barn er en sårbar gruppe, og prioriteringen av arbeidet med personvern bør være tilsvarende helse- og omsorgssektoren, en sammenligning kommisjonen selv viser til. Særlig positivt er forslaget om en helhetlig og offensiv statlig personvernpolitikk for sektoren og en nasjonal tjenestekatalog. Det vil være svært positivt for kommunen dersom noe slikt kommer på plass, fordi mange

vurderinger og avklaringer vil skje nasjonalt. Det kan likevel være kostnader knyttet til dette hvis kommunene må skrote allerede etablerte verktøy, løsninger eller systemer.

Kommunen har et konkret innspill knyttet til annonseblokkering/nettfilter. Kommisjonen uttaler at annonseblokkeringsverktøy eller andre tiltak på elevenes utstyr må vurderes som et tiltak for å redusere elevenes eksponering mot reklame. Dette kan i tillegg bidra til å redusere sporingen av elevenes digitale aktivitet til kommersielle formål. Kommunen mener dette må balanseres opp mot kompetansemål i læreplanen som f. eks på mellomtrinnet krever at elevene skal «bruke digitale ressurser til å samanlikne og drøfte produktinformasjon og reklame i ulike medium». Utdanningsdirektoratet har publisert anbefalinger for å beskytte barn mot skadelig innhold på nett, der de anbefaler «å vurdere og installere filter på digitale enheter for barn i barnehagealder og elever på 1.-4.trinn». Det bør sikres at nasjonale føringer og anbefalinger er i tråd med gjeldende læreplaner.

Forbrukernes personvern

Oslo kommune ønsker å påpeke utfordringene som kan oppstå ved at stadig flere kasserte elektroniske enheter har personopplysninger lagret lokalt. Utviklingen med 5G og IoT (kap. 9.4.1) forventes å forsterke risikoen for at enheter som kasseres eller gjenbrukes ikke har gjennomgått tilstrekkelig sikker sletting. Eksempler på dette er når utstyr på skoler gjenbrukes av flere elever, salg av brukt utstyr eller EE-avfall som kommer på avveie (hvor ulovlig eksport er et kjent problem). Det kan synes fornuftig at dette temaet omtales i veiledning eller lignende på en måte som sikrer personvernet, og som samtidig legger til rette for sirkulær økonomi og ombruk.

Teknologi og innebygd personvern

Kommisjonen legger stor vekt på teknologi i sin utredning, og mener at teknologi kan brukes bevisst for å oppnå bedre personvern. Oslo kommune støtter kommisjonens forslag om at det bør treffes tiltak for å skape tydeligere plikter til å bygge personvern inn i tekniske og organisatoriske løsninger. Dette vil bidra til en mer effektiv etterlevelse av personvernprinsippene. Kommunen deler kommisjonens syn på at bestemmelsen om innebygd personvern i GDPR art.25 blir utilstrekkelig fulgt og håndhevet, og at det er behov for mer veiledning for å kunne ivareta dette kravet.

Kommisjonen omtaler også at system som er sikre i dag kan ende opp usikre senere. I utredningens kapittel 5.1.3.4 omtaler kommisjonen kvantedatamaskiner som en teknologi som allerede er og har vært i bruk (formuleringen er «har bidratt»). Oslo kommune mener at dette gir et feilaktig inntrykk, ettersom denne teknologien fortsatt har store utfordringer som må løses før den er praktisk anvendbar. Teknologien er høyst relevant i et «våpenkappløp», men det bør komme tydeligere frem at dette er en utfordring for fremtiden, og at det ikke per i dag finnes tilgjengelige kvantedatamaskiner som knekker kryptografi i stor skala.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Personvernkommisjonen har kommet med forslag til tiltak, men tiltakene er ikke tilstrekkelig utredet for økonomiske og administrative konsekvenser. Tiltakene kan ha

store økonomiske og administrative konsekvenser for Oslo kommune, og mest sannsynlig vil det påvirke hvordan kommunen leverer og utvikler tjenestene sine fremover.

Oslo kommune bemerker også at gevinster (både samfunnsøkonomiske og andre) ikke er utredet hverken på toppnivå eller lavnivå.

Det legges til grunn i den statlige styringen av kommunesektoren at alle nye oppgaver eller regelendringer som gir kommunesektoren økte kostnader, kostnadsberegnes og blir kompenseres fullt ut. Dette forutsetter at de økonomiske og administrative konsekvenser for kommunesektoren er utredet på en god måte.

Byrådet, den 26.01.2023

Einar Wilhelmsen

Edvard Thorolf Aspelund